

Куди завів нас старовинний пам'ятник, або Легенди і реальність

“ЗАГАДКИ давнього пам'ятника” – публікація під таким заголовком була вміщена спершу в газеті “Козельщинські вісті”, а згодом – у “Зорі Полтавщини” 4.08.2020 р.

Коли ми досліджували історію старовинного пам'ятника, знайденого на околицях Ганівки, то навіть не підозрювали, який резонанс викличе наша стаття. Причому до авторів зверталися не лише жителі Ганівки, але й сусідньої Лутовинівки, Кременчука, Києва, Слов'янська. У соцмережах це дослідження виявилось чи не найпопулярнішим серед публікацій “Козельщинських вістей” нинішнього року.

НАШІ читачі кинулися до історичних “розкопок”: хтось шукав і знаходив старі фотографії, хтось – картини Тимофія Дерези, хтось пригадавав родинні зв'язки, втрачені чи ледве-ледве помітні. Нам надіслали десятки повідомлень, які внесли корективи до історії, що пов'язана з паном Ганом, але переходить в інше русло – до його позашлюбних дітей.

Одна з наших читачок, Ніна Безкібальна, доповнила інформацію про позашлюбну дочку пана Гана Софію, яка є її далекою родичкою. “Софія з'явилася на світ у 1904-му і померла у 1976 році. Вийшла заміж за рідного брата моєї бабусі – Горпинченка Варивона Григоровича, – пише нам пані Ніна. – У них було три сини: Іван (воював разом із батьком і загинули обидва), Яків, 1929 р. н. (трагічно загинув у 1945 р. під час роботи в МТС) і Андрій, 1931 р. н., – жив і працював у м. Кременчуці, помер минулого року. Там же, у Кременчуці, живе його син Іван з сім'єю (донька Таня і син Андрій). Ось така історія”.

Як бачимо, й досі передаються від покоління до покоління оповіді про пращура, який заснував Ганівку. Але якщо уважніше поставитися до хронології, то побачимо чимало невідповідностей. Втім категорично відкидати перекази і легенди не можна, адже вони можуть хоча б частково мати реальне підґрунтя. Недарма ж їх переповідають від діда до внука. Кожна з гілок цього родоводу розвивалася далі, обростаючи власними, не “панськими”, історіями. Як ось ця, наприклад.

Варвара – за припущеннями, одна з позашлюбних дочок когось із Ганів, вийшовши заміж, народила сина – Андрія Бабича. А вже Андрій мав чотирьох дітей – можливих правнуків або навіть праправнуків пана Гана. До нас надійшла цікава інформація від них, а

Продовження. Початок у № 52 від 4.08.2020 р.

саме: Надії (зараз в Італії), Ольги та Миколи (живуть на Донбасі). Ось що, зокрема, розповіла Надія:

– Спершу щиро дякуємо усім, хто причетний до друку статті про історію села Ганівки, роду Ганів і, відповідно, – усім причетним до розслідувань і спогадів на цю тему. Дійсно, так багато часу сплинуло з тих днів, коли починалася вся ця історія, яка сьогодні стає настільки цікавою, наскільки надзвичайно таємничою і нерозгаданою.

Наш троюрідний брат свого часу підняв усі можливі архіви тодішнього СРСР і дізнався про засновника Ганівки багато цікавого. Як свідчать документи, що збереглися, пан Ган у 1861 році дав усім своїм селянам “вільну” і навіть пробачив їм частину боргу по виплаті (так було написано в архівних матеріалах). Також він брав безпосередню участь у будівництві Харківсько-Миколаївської залізниці, перераховуючи свої гроші (це одна із українських залізниць, побудована на кошти приватного капіталу в 1868–1871 роках, яка проходила через Козельщину та Лутовинівку (Ганівку). – Авт.).

✓ Олександра Миколаївна Нерябова.

У статті згадувалися імена рідних нам людей: тата – А.М.Бабича, його двоюрідних тіток і його мами Варвари, нашої бабусі. До слова, наш тато кілька років був активним дописувачем тодішнього “Радянського села” – нашої районної газети.

Отже, нас, дітей Андрія Михайловича, четверо: Микола, Ольга, Надія й Володимир. Прочитавши статтю про Ганівку, ми провели сімейну раду он-лайн, впорядкували наші спогади й перекази родини і вирішили трішки долучитися

до цієї історії, уточнивши деякі факти й усунувши невідповідності.

У нашої бабусі, Варвари Миколаївни Бабич (дівоче прізвище – Нерябова), було все ж таки п'ятеро сестер і один брат. Можливо, братів було двоє. Пам'ятаємо з дитинства, ще коли бабуся була живою, як ми допомагали впорядковувати на кладовищі могили бабусиних рідних по материнській лінії. Було там 5 поховань дорослих людей і одне – дитяче. Спогади нечіткі, але припускаємо, що то могла бути могила ще одного бабусино брата, який помер у дитячому віці. Наголошуємо, що це – лише наше нинішнє припущення.

Імenna матері згаданих дітей було Оришка (так завжди говорила бабуся Варя, і це ми пам'ятаємо усі четверо). Портрет тієї жінки увесь час висів на стіні в нашій хаті. А батьком усіх цих дітей був котрийсь пан Микола Ган. Бо всі наші бабусі – і рідна, і двоюрідні – були по батькові Миколаївни.

Якщо, звичайно, імена та по батькові усіх бабусь є справжніми. Бо всі доньки були позашлюбними і, можливо, свого справжнього імені по батькові він

своїй матері – Нерябова, бо не була заміжною.

У 1902 році з'явилася наша бабуся – Варвара Миколаївна (у заміжжі – Бабич). Було в неї двоє дітей: син Андрій і донька Надія. Наші мама й тато мали, крім нас, іще сина Віктора, але він помер маленьким. У Надії дві доньки, Тетяна й Галина, які зараз живуть на Донбасі, мають дітей і онуків.

Софія Миколаївна – п'ята позашлюбна донька пана Гана – жила у Задовзі. Ми знали і пам'ятаємо лише Андрія Варивоновича Горпинченка, сина бабусі Соні (так її завжди називали). Єдиного внука бабусі Соні нарекли Іваном, який нині мешкає у Кременчуці (саме про цю гілку родинного дерева пише на початку нашої статті й Ніна Безкібальна. – Авт.).

Наймолодша з сестер, Катерина (1907 р.н), вийшла заміж за Дмитра Копилова і жила в Лутовинівці. Похована в Ганівці, поруч із двома іншими сестрами. Мала одного сина Станіслава і єдиного внука Олександра, яких життєві дороги відвели аж до Миколаєва.

У хаті кожної з наших бабусь колись на стінах висіли однаковісінькі, дуже гарні дзеркала: великі, у дерев'яних різьблених ра-

✓ Наймолодша з сестер Катерина Миколаївна Нерябова-Копилова з сином Станіславом.

мах... Усі бабусі говорили, що то – подарунок-пам'ят' їм від батька. Виходить, що пан усе ж таки визнавав своїх доньок? Думаємо, що такі дзеркала у ті часи не були дешевими речами. І все ж, окрім дзеркал, – більше нічого...

Пам'ятаємо розповіді бабусі, що взагалі батько був не жмикрутом, а людиною щедрою. Усім своїм підлеглим робітникам, хто вирішував одружитися або кому треба було охрестити новонароджених, допомагав грошима, часто влаштовував ті свята за власний кошт, ставив столи біля свого двору на вулиці і частував усіх.

Тепер уже, зіставляючи дати, розуміємо, що мова тоді могла йти не про батька, а про когось із бабусиних пращурів. А можливо, і про батька Миколу (котрогоось із роду Ганів), бо якось закарбувалося в пам'яті, що в давніх, рідкісних розмовах з бабусею не звучали фрази на зразок “батькові селяни”, натомість – “батькові селяни”...

Як бачимо, припущень і здогадок набагато більше, ніж достовірних фактів. Адже дитинство усіх нас, дітей А. М. Бабича й онуків В. М. Бабич, минало в радянські часи, коли було багато забуття, заборон, страху і замовчувань. Тому сьогодні надсилаємо вам лише ці розбурхані спогади, які збереглися у пам'яті. Можливо, в чомусь плутаємося, тому просимо вибачення і перед редакцією, і перед читачами. Повну

За Параскою наша прабабуся Оришка народила у 1900 році Олександру, яка все життя так і прожила в Ганівці з прізвищем

✓ Параска Миколаївна Нерябова-Куліш.

✓ Софія Миколаївна Нерябова-Горпинченко зі своїм сином Андрієм, невісткою Наталією та маленьким Іванком.

відповідальність несемо за інформацію про імена бабусь, їхні роки народження, імена їхніх дітей і внуків.

Надсилаємо декілька фотографій: метрику про народження найстаршої доньки Віри, фото нашої бабусі і її п'ятох сестер. Якщо з'являться на шпальтах газети їхні обличчя, то, можливо, комусь із старожилів Ганівки, Задовги чи Лутовинівки буде приємно згадати своїх колишніх односельців. А найдавнішим фото, яке нам вдалося зберегти, є, безумовно, фото нашої прабабці Оришки.

P.S. Хочеться, щоб в історії і нашої держави в цілому, і в історії кожної окремої родини було якомога менше темних плям і нерозгаданих таємниць.

Є у цій родині реальна історія, яка вже стала легендарною і передається від покоління до покоління. Пані Надія надіслала фотографію 1941 року з коментарем: “Коли дідусь ішов на фронт, то таке фото вони розрізали навпіл і половинку з бабусею і тьотею Надею (татовою сестрою) дідусь узяв з собою, а половинку з дідусем і моїм татом залишилась у бабусі. Коли дідусь повернувся з війни, то його половинка фото була з ним – потерта, зім'ята. Говорив, що всю війну проносив її у кишені...”

А ще одна сімейна історія засвідчена ось цим документом (фото): баба Варвара у період окупації Козельщинського району була учасницею підпільної партизанської групи – боронила свою землю, як могла.

Отже, коли Ганівкою та Лутовинівкою ходять легенди про пана Гана, то не факт, що йдеться про одну й ту саму особу: тут легко заплутатися, бо батьки-сини-онукі майже всі зв'язалися як не Василями, так Миколами. Може, в їхньому роду була така традиція? Хтозна...

Звичайно, усі ці історії, здається, не мають ніякого стосунку до знайденого і відновленого пам'ятника Дарії Рудневої на околиці Ганівки. Та як би там не було, ми раді, що наша публікація сприяла зміцненню чи навіть відновленню сімейних зв'язків, виявила нових родичів, і не лише з Ганів-Нерябових. Ця гілка, виявляється, тісно переплетена з родинним деревом Дерезів, яскравим представником яких був художник Тимофій Дереза, котрий жив і творив у Ганівці у позаминулому столітті. Але це – зовсім інша історія. Тож залишайтеся з нами. Далі – ще цікавіше!

Розслідування проводила
Інна ВОРОНА.

Літературне оформлення –
Надія ЛИТВИН.

Фото з сімейних архівів.

✓ Посвідчення партизана.